

Novice, Celovec

- **Wakounig, Bojan. Izginiti ne morejo, vse bolj so zajeta v skupni spomin : ohranjanje starih izrazov in imen /** Bojan Wakounig.- Skozi stoletja so ljudje uporabljali ledinska imena, da so se znašli v domačem okolju, uredili lastninska razmerja in identificirali ljudi. Zlasti opuščanje kmetijske dejavnosti na Koroškem pa tudi nazadovanje slovenščine to dediščino ogrožata. V vse več občinah pa se ohranja.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 2-3**
- **Sprejel jih je Van der Bellen : Sosveti avstrijskih narodnih manjšin.**- Dunaj. Zvezni predsednik Alexander Van der Bellen se je minuli torek srečal s predsedniki in podpredsedniki vseh sosvetov avstrijskih manjšin.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 4**
- **Wakounig, Franc. Kaznovani zaradi tabel na Vrhu : sodna razprava /** Franc Wakounig.- V torek, 21. marca je bila na deželnem sodišču v Celovcu sodna razprava proti skupini mladincev, ki so v noči z 8. na 9. oktober lani na Vrhu (Ulrichsberg) z barvo poškrpili nekatere table z več kot dvomljivo ideološko in politično vsebino.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 4**
- **Hanisch-Wolfram, Alexander. "Dolgo so prevladovali obojestranski klišeji" : odnosi med slovensko in protestantsko manjšino na Koroškem /** Alexander Hanisch - Wolfram ; [pogovarjal se je] Janko Kulmesch.- Alexander Hanisch - Wolfram je strokovnjak za protestantizem. Med drugim je napisal knjigo "Protestanten und Slowenen in Kärnten (založba Heyn). Pogovarjali smo se z njim ob 500-letnici reformacije, ki jo letos praznujejo evangeličani.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 4-5**
- **Kulmesch, Janko. Umaknili z dnevnega reda občinske seje : topografija v Šentjakobu /** Janko Kulmesch.- Šentjakob v Rožu. V šentjakobski občini hočejo poimenovati ceste z enojezičnimi označbami in to na račun vasi z dvojezičnimi napisi kot npr. Šentpeter, ter starodavnih ledinskih imen, ki so viden izraz te rožanske občine in ki jih je leta 2010 zaščitil tudi UNESCO.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 5**
- **Kulmesch, Janko. Enotni proti predoru severno od jezera : visokohitrostna železnica /** Janko Kulmesch.- Mirkó Oražé (Rožeška lista) je na nedavni občinski seji v Rožeku sprožil diskusijo glede visokohitrostne železnice, nakar so soglasno sprejeli resolucijo proti predlagani varianti visokohitrostne železnice, da bi bila speljana severno od Vrbskega jezera skozi predor, kar bi imelo za posledico veliko obremenitev tudi za rožeško občino, zlasti še za kraj Šmartin.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 6**
- **Svečan gala koncert z izvrstnimi nastopajočimi : društveniki obhajajo 115. obletnico.**- V petek, 31. marca, se ob 19. uri bo v farnem domu v Selah dogajal gala koncert s posebno noto, na katerem bodo nastopali Vlado Kreslin ter sestra in brat Severa in Gal Gjurin. Koncert organizira Kulturno prosvetno društvo Planina Sele ob svoji 115. obletnici delovanja.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 7**
- **Kulmesch, Janko. Kvintet Donet vabi v Kulturni dom : srečanje majhnih pevskih skupin /** Janko Kulmesch.- Pliberk. Kvintet Donet spada med najboljše majhne pevske skupine na Koroškem in je v tej kategoriji zmagal na izboru ORF "Koroški zbor leta 2012". Kvintet Donet letos že tretje leto organizira koncert z majhnimi pevskimi skupinami.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 7**
- **Kulmesch, Janko. V spominskem letu 2020 evropski kongres na Koroškem : mednarodna manjšinska politika /** Janko Kulmesch.- Mednarodno evropsko združenje ALCEM (Zveza ogroženih evropskih jezikov in kultur) je z navdušenjem sprejelo predlog Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, da bi ob 100-letnici plebiscita priredili kongres na Koroškem.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 11**
- **Kristan, Ivan. Notifikacija, 7. člen ADP in predsednik ZSO Marjan Sturm : mnenja bralcev /** Ivan Kristan.- Novice so decembra 2016 povzele članek, ki ga je Marjan Sturm objavil v Delu 30. 7. 2016 (Sedmi člen med željami in realnostjo).- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 11**
- **Wakounig, Bojan. Rdeče žarišče v Mali galeriji : Tanja Prušnik /** Bojan Wakounig.- Celovec. Poleg štirih umetnic, ki svoja dela kažejo na razstavi Krvavo rdeče, so v Mali galeriji Doma umetnikov v žarišču dela Tanje Prušnik.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 12**
- **Prva enota INV na Hrvaškem : raziskovalna ustanova.**- Reka. Na Reki so minulo sredo v prostorih Slovenskega doma Bazovica odprli prvo enoto Inštituta za narodnostna vprašanja zunaj Slovenije. Odprtje ima velik pomen za slovensko skupnost na Hrvaškem in za razvoj raziskovalne dejavnosti, obenem se bosta tako krepila identiteta slovenske skupnosti in povezovanje z matično državo, je ob odprtju poudaril minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, Gorazd Žmavc.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 12**
- **Wakounig, Bojan. Še teden dni do knjig življenja Petra Kaiserja : osebno o literaturi /** Bojan Wakounig.- Ljubljana. Z nastopom pesnika, publicista urednika in menedžerja Toneta Rodeta se je minuli četrtek v Slovenskem knjižnem centru v Mohorjevi knjigarni začel letošnji niz večerov z naslovom Knjige mojega življenja. V četrtek, 23. marca je o knjigah svojega življenja govorila psihologinja, psihoterapevtka in pisateljica Silva Matos, prihodnji

četrtak, 30. marca pa bo o njih v Mohorjevi knjigarni spregovoril koroški deželni glavar Peter Kaiser.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017). Str. 12**

- **Polanšek, Emanuel. Z Matjažem Kmeclom v kraljestvu pesništva : Andrej Kokot / Emanuel Polanšek.**- V četrtak, 23. marca so v knjižnem centru Haček predstavili knjigo Andreja Kokota "Pesmi za moje ljudi". O knjigi je spregovorila in jo predstavila urednica Jerneja Jezernik, v sfere koroškega leposlovja in snovanja pesnika Kokota pa nas je pospremil na privlačen in njemu značilen način neprimerljivi slovenski literarni zgodovinar akademik Matjaž Kmecl.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 13**
- **Sodja, Lovro. Fenomenalni violinist Joshua Bell in odlični Simfonični orkester Frankfurtskega radia / Lovro Sodja.**- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 24. mar. 2017), str. 13**
- Slovenska gimnazija koroška prvakinja : košarka.- Celovec. Na turnirju final.four so se v ponedeljek, 20. marca v šentpeterski dvorani pomerile najboljše košarkarske ekipe nižjih šolskih stopenj. Zmagala je ekipa Slovenske gimnazije iz Celovca.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 12 (24. mar. 2017), str. 14**

Primorski dnevnik, Trst

- Slovenščina in Slovenci: na potezi je deželni svet: manjšpina – deželna komisija zavrnila peticiji Edinosti. Za nov statut in za spremembe v korist Slovencev ne bo časa in najbrž tudi zabnje trenutno ni prave politične volje. Primorski dnevnik, št. 69, 24.3.2017, str. 3
- Martina Jazbec. O knjižničarjih, prostorih in razvejani dejavnosti: Trst – redni občni zbor Narodne in študijske knjižnice ob 70-letnici delovanja. Primorski dnevnik, št. 69, 24.3.2017, str. 6
- Danijel Radetič. Začel se je »lov« na slovenski glas: Gorica – priprave na občinske volitve še v znamenju taktiziranja. Primorski dnevnik, št. 69, 24.3.2017, str. 12
- TENCE, Sandor. Nova pravila za prispevke slovenskim organizacijam : Trst - seja posvetovalne komisije za slovensko manjšino. Primorski dnevnik , št. 70 (25. marca 2017), str. 1, 3
- GAŠPERLIN, Aljoša. Danilo Antoni: ne kandidiram za župana : Devin-Nabrežina - zagonetka s kandidaturo devinskega arhitekta na čelu občanske liste. Primorski dnevnik, št. 71 (26. marca 2017), str. 4
- Norveški pokojninski sklad odpovedal financiranje naftovoda Dakota v ZDA : na zahtevo parlamenta Samijev iz solidarnosti do Indijancev Sioux. Primorski dnevnik, št. 71 (26. marca 2017), str. 13
- Razmišljanje senatorja Francesca Palerma o dogovoru o samo nemških ledinskih imenih na Južnem Tirolskem. Primorski dnevnik, št. 71 (26. marca 2017), str. 13
- Danjel Radetič. Tik ob izpustu kanalizacije kuhajo in preživljajo dneve: Gorica – napovedanega nadzora ni, na soškem bregu vse več prebežnikov. Primorski dnevnik, št. 72 (28. marca 2017), str. 21
- Martina Jazbec. Nagrada Nadja Maganja pisateljici Berti Golob: Trst – podelitev v ponedeljek v Peterlinovi dvorani. Primorski dnevnik, št. 73 (29. marca 2017), str. 7
- »Odprite slovenski urad«: Tržič – županja Anna Cisint prvič v slovenskem društvu. Primorski dnevnik, št. 73 (29. marca 2017), str. 13
- (dr) Obnovljena spomenika odslej s trojezično tablo: Dol – v soboto spomenska svečanost. Primorski dnevnik, št. 73 (29. marca 2017), str. 14
- Sandor Tence. Bo v novi podatkovni bazi tudi slovensko črkopisje?: Trst – na Prefekturi novo srečanje s SSO, SKGZ in predsednico paritetnega odbora. Vladna komisarka na sejo povabila funkcionarje državne in deželne uprave. Primorski dnevnik, št. 74 (30. marca 2017), str. 3
- Matej Caharija. Kraljevstvo knjig v kraški spokojnosti: Salež – občinska knjižnica, njena ponudba in izzivi. Primorski dnevnik, št. 74 (30. marca 2017), str. 9

Primorske novice, Koper

- Andraž Gombač. Spomenik Borisu Pahorju bo spodbuda za našo samozavest: tržaški književnik bo v 104. Letu starosti dobil spomenik v Tivoliju. Primorske novice. Št. 74, 30. 3. 2017, str. 5

Delo, Ljubljana

- **Tudi po pogovorih kritičen do zakona o tujcih. Intervju: Nils Muižnieks, komisar Sveta Evrope za človekove pravice. Pogovarjala se je: Barbara Hočevar. Delo, 24.03.2017, str. 2**

Komisar Sveta Evrope za človekove pravice Nils Muižnieks pozdravlja solidarnost Slovenije pri premestitvah, pri integraciji jo čaka še veliko dela

Ljubljana – »Če se na pravi način lotite integracije, boste ublažili družbene napetosti, spodnesli tla pod nogami populistom in pomagali prišlekom, da bodo hitro postali davkoplačevalci in prispevali svoj delež družbi. Vložek se splača,« je eno od sporočil komisarja Sveta Evrope za človekove pravice.

Pri odnosu in obravnavi prosilcev za azil in beguncev morajo slovenske oblasti še precej postoriti, bi lahko strnili misli Nilsa Muižnieksa, komisarja Sveta Evrope za človekove pravice, ki je včeraj sklenil štiridnevni obisk v državi. Na tak način spremlja stanje na področju človekovih pravic v vseh 47 članicah Sveta Evrope. Srečal se je številnimi predstavniki države, nevladnih organizacij, več institucij, obiskal nekaj romskih naselij in center Rog, kjer se je srečal s tujci različnih statusov.

Poskrbeti za tiste, ki ostanejo

»Še pred sprejetjem sem bil kritičen do novele zakona o tujcih, in to ostajam tudi po pogovorih s pristojnimi, saj sem prepričan, da ni v skladu z mednarodnimi obveznostmi Slovenije, po katerih imajo vsi, ki potrebujejo mednarodno zaščito, pravico do individualne obravnave in dostopa do učinkovitega pravnega sredstva. Zakon pa bi omogočil policiji, da zapre meje za tujce in jih vrača, ne da bi jim prisluhnila. Upam, da zakona ne bodo nikoli uporabili,« je dejal Muižnieks, ki je sicer

pohvalil humanitarni odziv države in prebivalstva jeseni 2015, ko je skozi državo šlo skoraj pol milijona ljudi, vendar je dobil vtis, da je to obdobje pustilo neke brazgotine, zaradi katerih je več govora o varnostnih tveganjih in ima politični oportunitizem več prostora.

Če se je Slovenija uspešno spoprijela z izzivom, ko je bila le del poti množice ljudi, pa ima več težav pri izzivu, kako poskrbeti za tiste, ki tukaj ostanejo. »Pozdravljam sodelovanje Slovenije pri programu preemistitve, v okviru katerega bo sprejela 567 ljudi, in preselitvi 60 ljudi. To je signal solidarnosti drugim evropskim državam. Vtis pa imam, da je treba okrepite sistem skrbi in podpore pri integraciji, da se z ravni projektov premakne na raven politike,« je strnil komisar. Po njegovem mnenju bi morale oblasti več pozornosti posvetiti ozaveščanju in se ukvarjati z lokalnimi skupnostmi, z njihovimi strahovi, predsodki, sovražnostjo. Bolj sistematično bi se morali lotiti problemov nastanitve beguncev, ki imajo težave pri selitvi iz azilnega doma, po eni strani zato, ker imajo najemodajalci zadržke, da bi jim oddali stanovanje, po drugi pa zato, ker so od pridobitve statusa do odobritve socialne pomoči skoraj dva meseca brez sredstev za preživljanje.

Muižnieks meni, da bi ranljive skupine, zlasti žrtve nasilja in otroci, potrebovale več posebne obravnave, kot so je deležni. »Slovenija ni več le tranzitna država. Nekateri prosilci za azil in begunci bodo tukaj ostali. Oblasti bi se morale bolj potruditi, da se ustrezno odzovejo na to novo realnost, in jim dati priložnost, da se vključijo in prispevajo svoj delež družbi,« je prepričan komisar, ki pogreša sodelovanje beguncev pri razvoju tovrstnih programov, saj imajo sami že izkušnje, kaj so resnično potrebovali, poznajo pa tudi kulturo prišlekov.

Na novinarsko vprašanje, kako komentira izgon sirske-egipčanske družine Korba-Sulejman z leto in pol starim otrokom, rojenim tukaj, ki so jo slovenski policisti v sredo predali hrvaškimi državnim organom, da bodo oni vodili njihov azilni postopek, je Muižnieks odgovoril, da se je srečal s Carol Korba in da ima zadeva dve plati. Po humanitarni razume, da želi družina ostati v Sloveniji, saj je očitno stakla vezi in si ustvarila neko socialno mrežo. Po zakonski plati pa je država ravnala v skladu z dublinsko uredbo, tudi sodišče je presodilo, da ni tveganja za mučenje ali nečloveško ravnanje na Hrvaškem.

Romi na robu

Drugo področje, ki je zanimalo Muižnieksa v Sloveniji, je bil položaj Romov. Obiskal jih je v Krškem in Dobruški vasi. Ugotavlja, da je prizadevanje državnih in lokalnih oblasti v zadnjem desetletju prineslo izboljšanje življenjskih razmer za številne Rome, so pa v nekaterih naseljih še vedno družine brez dostopa do elektrike, vode in kanalizacije. Ljudje, ki po štiri ali pet desetletij bivajo na istem zemljišču, se bojijo, da jih bodo deložirali, še vedno je ogromno govora o avtohtonih in neavtohtonih Romih, kar je po Muižnieksovem mnenju neprimerno. Skrb vzbujajoči se mu zdijo podatki o mladoletnih porokah in nosečnostih ter da le malo otrok konča več kot peti razred osnove šole. Od vlade pričakuje, da bo vložila več v delo z romskimi družinami za njihovo družbeno integracijo in v podporo občinam za zagotovitev ustreznih bivališč. Muižnieks se je ukvarjal tudi s problemi revščine. Po njegovem varčevalni ukrepi v Sloveniji niso pustili takih posledic kot v mnogih drugih državah, je pa pozval pristojne k čimprejšnji odpravi vseh še veljavnih ukrepov, ki vplivajo na socialni položaj ljudi.

- **Za begunce 10.000 evrov na mesec. Boris Šuligoj. Delo, 24.03.2017, str. 4**

Škofije Škofjoti so prepričani, da je oddajanje nepremičnin za begunce »dober posel«, vendar se ta sklepa mimo njih – Seznam alternativnih nastanitvev še nastaja

Škofije – Včeraj so iz koprške občinske uprave ministrstvu za notranje zadeve poslali predlog drugačne rešitve in nabor nekaj drugih mogočih nastanitvenih kapacitet za begunce s statusom mednarodne zaščite v njihovi občini. Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ) je na svoji spletni strani objavilo pogodbo, ki kaže, da bi za najem hostla na Škofijah in stroške tamkajšnje integracijske hiše plačevali okoli 10.000 evrov na mesec.

»Sedem tisoč evrov na mesec je zelo lepa, pravzaprav nadpovprečna najemnina za takšno hišo,« sta ocenila predstavnika dveh različnih nepremičninskih agencij iz Portoroža in Kopra, ki nočeta biti imenovana. Gašpar Gašpar Mišič je kot nepremičninar ocenil, da je taka najemnina »v mejah normale«. Vlasta Vežnaver iz civilne iniciative proti integracijski hiši v Škofijah pa je povedala, da je po dinamiki in sosledju dogodkov mogoče sklepati, da gre pri oddaji tega hostla za integracijsko hišo poleg vsega tudi za »dober posel«.

Prijavljena ponudba zasebnic

Prebivalce Škofij, ki so se zbrali na protestnih zbiorih proti namestitvi beguncev, je ta podatek zelo zanimal. Državnemu sekretarju Boštjanu Šeficu so pred približno dvema tednoma zagrozili, da bodo podatek zahtevali od informacijske pooblaščenke. Še preden so svojo grožnjo uresničili, je ministrstvo objavilo informacijo in pogodbo na svoji spletni strani. V svojem sporočilu so na MNZ zapisali, da je vlada 10. marca 2016 sprejela sklep o namestitvi 567 oseb, ki bodo v Sloveniji dobile status mednarodne zaščite. Kmalu za tem je ministrstvo za javno upravo na spletnem portalu začelo zbirati ponudbe zasebnikov, ki bi bili pripravljeni svoje nepremičnine oddati v najem premeščeni osebami. Na to povabilo sta se 17. maja prijavi lastnici tega objekta na Škofijah. To sta 28-letna Maja Subotić iz Ljubljane in 33-letna Mateja Dežman Brili iz Laškega. Po neuradnih informacijah sta nakup omenjenega hostla opravili lani spomladi, saj sta po poročanju Primorskih novic takrat pri Sberbanki najeli za 405.000 evrov kredita in ta kredit zavarovali s hipoteko na stavbo. Hostel meri 600 kvadratnih metrov, mesečna najemnina po pogodbi bi znašala 7001 evrov in bi se začela obračunavati z dnem primopredaje prostorov, ki pa še ni bila opravljena.

Stanovanja še iščejo

Po pogodbi (za dve leti, z možnostjo podaljšanja) bi ministrstvo plačevalo tudi nastale tekoče stroške, ki so jih ocenili na 3000 evrov; poplačevali pa bi jih na podlagi posredovanih računov. Ob prenehanju pogodbe bi najemnik hostel vrnil v enakem stanju, kot ga je prevzel, in pokrnil vso nastalo škodo na nepremičnini, ki bi nastala zaradi nastanjenih ljudi, piše v pogodbi.

Predsednik sveta KS Škofije Edmond Gašpar je povedal, da znesek mesečne najemnine ni bistven v tem zapletu, ampak to, da krajanje niso primerno vključeni v razpravo o nameščanju beguncev. Z občinske uprave nam včeraj niso želeli povedati, koliko drugih stanovanj oziroma namestitvenih mest jim je uspelo predložiti ministrstvu ta teden. Poudarili so, da nabor še ni končan in da stanovanja še iščejo.

- **Kristanov udar netočnosti in neresnic. Dr. Ivan Kristan, zaslužni profesor Univerze v Ljubljani. Delo, 24.03.2017, str. 5**

Pisma bralcev in odmevi pisma@delo.si

Jožef Horvat, predsednik komisije Odbora Državnega zbora za zunanjo politiko (OMO), je na moj članek Horvatov državni udar (Delo, GP, 9. 3. 2017) odgovoril s člankom z zgornjim naslovom (Delo, GP, 17. 3. 2017), v katerem ni spodbil niti ene od mojih trditev. Tako bi njegov odgovor pravzaprav zaslužil naslov Horvatov udar netočnosti in neresnic.

Horvat ni demantiral moje trditve, da je na skupni seji OMO in komisije za Slovence po svetu 23. februarja 2017 kot predsednik OMO dejal: »Ne bom dovolil nobene razprave v zvezi s postopkom notifikacije nasledstva avstrijske državne pogodbe oziroma uradno državne pogodbe o ponovni vzpostavitvi samostojne in demokratične Avstrije. To danes ni tema.« Pravzaprav je moja trditev potrjena. Neverjetno pa si je pri tem svojem stališču na seji Horvat dovolil, da je v članku zapisal, da je iz magnetograma seje jasno razvidno, da je dopustil »široko razpravo o spoštovanju avstrijske državne pogodbe (ADP), predvsem pa njenega 7. člena, ki je za našo narodno skupnost na avstrijskem Koroškem in Štajerskem ključen«. Horvat moja trditev, da ovira notifikacijo ADP, zavrača z argumentom (!), da notifikacija ADP do zdaj sploh še ni bila na dnevnem redu katere od sej OZP. Seveda notifikacija ADP ni bila na dnevnem redu OZP, ker Horvat kot predsednik OZP tega ni predlagal, čeprav sem ga jaz osebno k temu nagovarjal.

Jalov, za javnost podcenjujoč, je Horvatov »argument«, da po poslovniku DZ (169. člen) lahko samo vlada predlaga tovrstne akte. Ali je bilo Horvatu ali kateremu drugemu članu OZP prepovedano, da bi na seji k temu pozvali vlado? Ali ni celo dolžnost predsednika OZP, da bi osebno zahteval od vlade, da pripravi akt o notifikaciji ADP, če je res to, kar je zapisal, da je »7. člen ADP za našo narodno skupnost na avstrijskem Koroškem in Štajerskem ključen«.

Horvat niti omenil ni svoje vloge pri pripravi Deklaracije o zunanji politiki Slovenije, ki je bila sprejeta leta 2015. Skupaj z zunanjim ministrom Karlom Erjavcem sta namreč preprečila predlog državnega sveta, da bi med cilje slovenske zunanje politike določili tudi notifikacijo ADP. Ali je morda na to svoje početje ponosen?

- **Solidarnost, ki naj temelji na pravilih. Pogovor z Nilsom Muižniksom, komisarjem Sveta Evrope za človekove pravice. Pogovarjala se je Barbara Hočevar. Delo, 25.03.2017, str. 2**

Pogovor z Nilsom Muižniksom Zakaj slovenski zakon o tujcih ni v skladu z mednarodnimi zavezami

Ljubljana »Slovenija čaka še veliko dela, a sem optimističen, ker mislim, da samo sebe vidi kot državo človekovih pravic,« je komentiral Nils Muižniaks, komisar Sveta Evrope za človekove pravice, po srečanju s številnimi predstavniki oblasti, institucij in nevladnih organizacij.

Tudi po pogovorih s predstavniki vlade ostajate odločen nasprotnik našega zakona o tujcih.

Sogovorniki so v pogovorih izpostavljali dogodke iz leta 2015, ko je skozi Slovenijo šlo skoraj pol milijona ljudi. Oblasti zagovarjajo stališče, da obstaja tveganje za ponovitev take situacije in da je to treba preprečiti. Vendar ne vidim, kako bi lahko zakon o tujcih to preprečil, z vidika človekovih pravic pa se mi zdi zelo problematičen. Predvsem sem prepričan, da bi morale biti varovalke za sproženje ukrepov v njem močnejše. Ne bi smelo biti dovolj, da izredne razmere potrdi navadna večina v parlamentu, ampak bi moralo ostati tako, kot je bilo prvotno mišljeno, da bi bila potrebna dvotretjinska podpora. Predvsem pa vztrajam, da ni v skladu z mednarodnimi zavezami Slovenije. V zakonu je sicer napisano, da bi bili, ob zapiranju meja za tujce, izvzeti bolni, žrtve mučenja in ranljive skupine. Kako pa boste vedeli, da je bil nekdo žrtev mučenja, če ne izpeljete individualnih postopkov? Te morajo voditi usposobljeni profesionalci, ne pa policisti na meji. Kdor je zavržen, pa mora imeti možnost, da se pritoži.

Upam, da nikoli ne bodo uporabljali tega dela zakona. Če ga bo obravnavalo ustavno sodišče, pa upam, da bo pri tem upoštevalo tudi mednarodne obveznosti države.

A če pogledate skozi prizmo javnega mnenja, je vladi s tem zakonom zrasla podpora, povsod, kjer poskuša najti nastanitev za begunce, pa je upor.

Vlada bi morala biti bolj dosledna pri svojem sporočilu. Ne more po eni strani govoriti, da smo ogroženi in o varnostnih tveganjih, po drugi pa reči »prosimo, sprejmite ljudi«. Kakšna je verjetnost, da bi se ponovili prizori iz jeseni 2015? Razmeroma majhna – situacija v Turčiji je danes drugačna pa tudi meje so na poti. Če bi se ponovila, ali bi se v enakem obsegu? Precej malo verjetno.

Najprej, nehajte ustvarjati strahove in začnite umirjati prebivalce. Povejte jim, da so tukaj ljudje, ki bodo ostali. Nekateri med njimi so prispeli po programu premestitve, preverili smo jih, niso teroristi. Mnogi so preživeli veliko hudega, potrebujejo našo pomoč. Res je, da moramo nekaj vložiti, ko pridejo, a če to storimo na pravi način, bodo hitro povrnili kot davkoplačevalci.

- **Referendum bomo izpeljali, četudi ne po dogovoru s špansko vlado. Intervju: Raül Romeva, Katalonski zunanji minister. Pogovarjala se je Mimi Podkrižnik. Delo, Sobotna priloga, 25.03.2017, str. 20-22**

Hrepenenja so prastara, a zdaj je vse močnejša tudi politična odločitve. Katalonija se želi podati na vznemirljivo pot morebitne osamosvojitve, če ne z zakonitim privoljenjem Madrida, pa drzno po svoje. Odločenosti je veliko, čeravno se ni mogoče znebiti vtisa, da je ogromno tudi skrbi in strahu pred neznanim. Zato nočejo zaloputniti vrat, ampak še upajo na dogovor, če ne prej, pa tik pred zdajci ...

Pred dobrim tednom se je v Ljubljani mudil Raül Romeva, ki je v katalonski vladi pristojen za zunanje zadeve, institucionalne odnose in transparentnost. Ker verjame v demokratične rešitve, sva se – več kot o pravnih in institucionalnih zadregah, ki bi lahko nastopile ob morebitnem »nezakonitem« referendumu, če ta sploh bo – pogovarjala o sedanjem družbenopolitičnem razpoloženju.

Ara és l'hora, pravi slogan. »Zdaj je čas«, da Katalonija morda postane neodvisna država, kajne?

Veliko ljudi verjame, da ureditev, ki je bila morda še mogoča pred leti – da bi znotraj Španije poskrbeli za federalizem ali konfederalizem –, ni več možna. Po ustavnem paktu, ki so ga sklenili po Francovi smrti leta 1975, rešitev resda ni bila popolna za vse, vendar so Katalonci takrat pragmatično rekli: gremo naprej, imamo pakt, ki nam bi lahko omogočil, da se

razvijamo. A problem je, da je ta za nekatere pomenil konec potovanja, v takih okoliščinah pa je težko razpravljati o reorganizaciji španske države.

Velika večina Kataloncev je desetletja zagovarjala, kako naj bi Španija postala federalna država, v kateri bi imeli več pristojnosti in bi bila katalonska identiteta bolj spoštovana, naj gre za jezik, kulturo, pristojnosti. Takšno razpoloženje je prevladovalo do leta 2010 oziroma 2006, ko smo sprejeli novi statut o avtonomiji. Po dolgih debatah ga je izglasovala večina v katalonskem parlamentu, od koder so ga poslali v obe zbornici španskega parlamenta, tam so korenito posegli vanj, a so ga na koncu priznali. Potem so ga poslali nazaj v Barcelono, da bi ga na referendumu potrdili še Katalonci, kar se je tudi zgodilo.

- **Enim ohridski mirovni sporazum, drugim pa ustava. Vili Einspieler. Delo, 27.03.2017, str. 7**

Voditelji Bese o ciljih Albanci morajo prepričati Makedonce, da ne podpirajo separatistov, temveč želijo le uživati enake pravice

Skopje – Čeprav so mnenjski voditelji albanskih strank Besa in Demokratične unije za integracijo (DUI) hodili v iste šole in na iste fakultete, se ne morejo sporazumeti brez mediatorjev. Besa je zaslužna za srečanje albanskih strank v Tirani, ki so povod za množične demonstracije v Makedoniji.

Nesoglasja med albanskimi strankami DUI, Besa in Zveza za Albance niso le voda na mlin prvaku VMRO-DPMNE Nikoli Gruevskemu in predsedniku države Gorgeju Ivanovu, temveč imajo za posledico dolgotrajno dogovarjanje s Socialdemokratsko zvezo Makedonije (SDSM), kar le še pogloblja globoko politično krizo. Besa naj bi bila težka 45 milijonov evrov, financirajo pa jo Turčija, Iran in Katar. Kaj je predmet spora med albanskimi strankami in kaj sploh hoče Besa, ki je bila ustanovljena konec leta 2014, smo poskušali razvozlati v pogovoru s podpredsednikom stranke Zeqirio Ibrahimijem in generalnim sekretarjem Afrimom Gashijem.

Gruevski in Zaev se bojita zapora

Kot je pojasnil Ibrahim, Besa ni sprejela predloga DUI za srečanje v Skopju, na katerem bi pripravili albansko platformo, ker ne priznava njenega voditelja Alija Ahmetija za legitimnega predstavnika Albancev v Makedoniji. Vodstvu DUI so sporočili, da bodo v parlamentu podprli vse njihove predloge, ki bodo v interesu albanske manjšine. Zaradi vztrajanja albanskega premiera Edija Rame so se odzvali na poziv iz Tirane, kjer so podpisali albansko platformo.

Ibrahimi še zagotavlja, da platforma ne vsebuje ničesar, česar niso obljubili albanskim državljanom že v predvolilni kampanji. Zahtevali so, da albanščina postane uradni jezik in da se v državi zagotovi ekonomska enakost, ter podprli posebno tožilstvo in integracijo Makedonije v EU in Nato. Po njegovem je Ivanov zlorabil dejstvo, da je bila platforma podpisana v Tirani, kot alibi za svoje ravnanje, ker je brez zadržkov dal mandat za sestavo vlade Gruevskemu, čeprav je bila platforma že podpisana. Ibrahimi je poudaril, da gre za boj med Gruevskim in prvakom SDSM Zoranom Zaevom, ki se bojita, da bosta končala v zaporu, če ne bosta zmagala. Kot je dejal, je v Makedoniji vse mogoče, tako da lahko konča za rešetkami tudi Zaev, čeprav je pomiloščen. V Strumici so tako na oblast naslovili pobudo, naj ga zaprejo, oblast pa se ves čas vrti v krogu, da bi našla vzrok za njegovo aretacijo.

Albanci nočejo velike Albanije

Na vprašanje, kaj zahteva Besa, je Ibrahim odgovoril: »Light motiv je redefinicija države. V Makedoniji je problem, ker je monoetnična država kljub multietničnemu prebivalstvu. Makedonija je država Makedoncev in drugih. Čeprav v njej živi več kot 20 odstotkov Albancev ter številni Turki, Romi, Srbi, Bošnjaki in Vlahi, Makedonci vztrajajo, da je Makedonija država makedonskega naroda. Če nam bo uspelo državo redefinirati, bo bolj napredna in učinkovita. Zato zahtevamo čimprejšnje zaprtje etničnih vprašanj ter integracijo multietnične Makedonije v EU in Nato. Tako se bomo lahko skupaj posvetili reševanju eksistenčnih problemov državljanov, kar bo zagotovilo mir in stabilnost v državi.«

- **Na meji s Hrvaško strog nadzor vseh, izjem ne bo. Peter Žerjavič, dopisnik. Delo, 28.03.2017, str. 3**

Schengenska meja. Vsakega potnika bo treba ob vstopu in izstopu preveriti v bazah podatkov, kar bo povzročalo velike zastoje

Bruselj – Na mejnih prehodih na slovenski južni meji se bo že čez deset dni začel poostren nadzor vseh potnikov, tudi državljanov EU. To bo predvsem ob praznikih in med turistično sezono pričakovano povzročalo še daljše zastoje na mejah. Strožji nadzor zahteva novela schengenske uredbe, ki bo začela veljati 7. aprila. Do zdaj je veljalo, da je pri državljanih EU na zunanjih mejah praviloma opravljen le temeljni pregled. Glavni argument za poostritev ukrepov je bil pojav terorističnih borcev, med katerimi so številni državljanji EU. Po novem bodo potne listine vseh potnikov (ne le državljanov tretjih držav) tako pri vstopu kot pri izstopu sistematično preverjene v bazah podatkov. Tako naj bi ugotovili, ali potnik ne pomeni grožnje javnemu redu, notranji varnosti, zdravju ali mednarodnim odnosom katerekoli članice.

Načelo sorazmernosti

Nova ureditev sicer dopušča izjeme. Kadar bi preverjanje v zbirkah podatkov nesorazmerno vplivalo na pretok prometa, se članica na podlagi ocene tveganj lahko odloči za manj strogo preverjanje. Državni sekretar na slovenskem notranjem ministrstvu Andrej Špenga je ob robu zasedanja notranjih ministrov EU povedal, da se Slovenija ne bo izognila pravilom in da bo na meji s Hrvaško dosledno izvajala zakonodajo Unije. O izjemi, ki bi dopuščala manj stroge preglede, menda še ne razmišljajo. Ali bodo preverjali vse potnike, tudi, denimo, na avstrijskem avtobusu z upokojenci? Odgovoril je pritrdilno. Ko je nastajala zakonodaja, je bilo sicer vprašanje, ali bo veljala na zunanjih mejah schengna ali zunanjih mejah EU. Ker Hrvaška ni del območja brez nadzora potnikov in še ni integrirana v schengenski informacijski sistem (SIS), mora strožji nadzor izvajati Slovenija. Slovenski predstavniki so ves čas opozarjali na težave, ki utegnejo nastati na meji s Hrvaško, in izražali pričakovanje, da se bo upoštevalo načelo sorazmernosti. Tudi na hrvaški strani se po besedah Špenge zavedajo tega, da bi morali čim prej postati del SIS.

Za Slovenijo je po drugi strani kočljivo ravnanje Avstrije, ki s soglasjem evropske komisije lahko nadaljuje nadzor na notranji schengenski meji s Slovenijo. Veljavni nadzor velja do maja, Nemčija je že napovedala nadaljnje podaljševanje. Slovenija pri pojasnjevanju o neupravičenosti avstrijskega nadzora do zdaj ni bila uspešna. Osrednja argumenta naše vlade sta

gospodarska škoda in dejstvo, da nezakonitih prehodov meje z Avstrijo skoraj ni več. V zadnjih treh tednih sta bila le dva. Avstrija obljublja, da bo med velikonočnimi prazniki na Karavankah odprla tretji pas za vstop v državo.

Neuspešno premeščanje prosilcev za azil

Notranji ministri se še vedno ukvarjajo predvsem z drugimi posledicami migracijske krize. Ambiciozno zamišljeni projekt premeščanja prosilcev za azil iz najbolj obremenjenih članic Grčije in Italije več kot poldrugo leto po uvedbi še vedno ne deluje. »Izgovorov ne sme več biti,« je svoj poziv ponovil evropski komisar za notranje zadeve Dimitris Avramopoulos. Od načrtovanih 160.000 premestitev v dveh letih je bilo do zdaj izvedenih le okoli 15.000. Slovenija je sprejela 165 oseb iz Grčije in Italije.

Članicam, ki nočejo izvajati evropske zakonodaje o premeščanju, Bruselj že grozi z ukrepi. Tudi pri vzpostavljanju stalnega sistema premeščanja v širše reforme dublinskega azilnega sistema je EU v slepi ulici, saj predvsem vzhodne članice zavračajo solidarnost, ki bi pomenila avtomatično premeščanje prosilcev za azil iz drugih članic. Ciljne države na čelu z Nemčijo si za večjo verodostojnost azilnega sistema EU želijo povečati število ljudi, ki so po zavrnitvi prošnje za zaščito vrnjeni v svoje domovine.

Zavračanje vrnjenih v njihovi domovini in državah tranzita

Vrnjenih ljudi, ki niso upravičeni do zaščite, je po bruseljskih ocenah le 40 odstotkov. Med okoli milijon prosilci na leto je več sto tisoč tistih, ki kot gospodarski migranti ali sicer ne izpolnjujejo pogojev za zaščito. Ena od težav pri vračanju je, da njihove domovine ali tranzitne države zavračajo njihov sprejem. Nemški notranji minister Thomas de Maizière je v Bruslju zagrozil z ukrepi proti njihovim političnim in gospodarskim elitam, denimo z oteževanjem njihovega vstopa v Unijo. Pri tem je mislil tudi na zmanjševanje razvojne pomoči.

- **»Begunce integriraj tako, da jih pomešaj.« Pogovor z Igorjem Marentičem, županom Postojne. Pogovarjala se je Sandra Hanžič. Delo, 29.03.2017, str. 2**

Pogovor z Igorjem Marentičem Namestitev begunskih otrok v Postojno brez težav – Prebežnike v manjše skupine na več lokacij

Ljubljana – Župan Postojne je konec januarja na mednarodni konferenci na Dunaju predstavil slovenske izkušnje z integracijo. Z njim smo se pogovarjali o trinajstih mladoletnikih, ki so od junija nastanjeni v občini, in o manjših problemih, s katerimi se srečujejo pri njihovem vključevanju v družbo.

Namestitev beguncev – tudi otrok – so občani zavrnil v večih mestih. V Postojni teh težav niso imeli, saj so beguncev in priseljencev vajeni. Gostili so jih že večkrat, nazadnje v času vojne v BiH. Resda so bili ti nekoliko drugačni, razlaga postojnski župan, saj so prihajali iz držav nekdanje Jugoslavije in so nekateri od njih imeli v Postojni sorodnike, h katerim so se lahko zatekli.

Kakšna je razlika med takratnimi in sedanjimi begunci?

Današnji begunci imajo drugačen prizvok. Ljudje jih doživljajo kot teroriste samo zato, ker prihajajo iz Sirije ali Iraka.

S kakšnimi begunci se srečujete vi?

Gre za otroke, ki prihajajo iz Sirije, Iraka in Irana in so stari od 12 do 16 let. Večina je brez staršev in so na pot do Evrope odšli sami. Prišli so večinoma fantje, ki na žalost niso bili izobraženi in pismeni ter so poznali samo Koran. Vendar se hitro učijo, radi imajo šport in obvladajo delo z računalnikom.

- **Glavni cilj je padec diktature. Pogovor z Arbenom Taravarijem, podpredsednikom Zaveznitstva za Albance. Pogovarjal se je Vili Einspieler. Delo, 29.03.2017, str. 7**

Arben Taravari, podpredsednik Zaveznitstva za Albance »Če se bo Evropska unija ukvarjala le sama s seboj, je v Makedoniji vse mogoče«

Skopje – V Zaveznitstvu za Albance so novi obrazi, ki niso že desetletja na politični sceni. Stranka velja za radikalno. Njen podpredsednik Arben Taravari je dejal: »Če je radikalna naša zahteva, da mora biti Makedonija binacionalna država, - nas lahko mirno označijo za skrajneže.«

Najmlajša parlamentarna stranka koalicije albanskih strank Zaveznitstvo za Albance je nezadovoljna frakcija DPA, ki se je odcepila na začetku leta 2015, ker njihov nekdanji voditelj Menduh Thaçi ni hotel odstopiti, čeprav je desetkrat izgubil volitve. Nova stranka je zato sprejela statut, po katerem je lahko njen vodja izvoljen največ za dva mandata. Za disperzijo moči in demokratizacijo stranke so se odločili zato, da o usodi stranke ne bo več odločal samo en človek. To naj bi bil edinstven primer v Makedoniji, ker so voditelji drugih strank cesarji ali sultani.

V pogovoru za Delo je Arben Taravari izrazil prepričanje, da bodo politiki kljub stresni situaciji našli izhod iz globoke politične krize. Taravari velja za daleč najboljšega nevrologa v Makedoniji. Čeprav mu v življenju nič ne manjka, se je odločil, da ne bo več stal ob strani. Njegova pacientska menda tudi predsednik države Gjorge Ivanov in prvak DUI Ali Ahmeti. Znanca ga sprašujejo, kakšne tablete jima je predpisal, da delata takšne neumnosti.

Ali držijo trditve, da se zavzimate za federalizacijo države?

Zahtevamo decentralizacijo oblasti, da ne bo imela moči le vlada, temveč tudi župani, ko gre za zdravstvo, izobraževanje, gospodarstvo, komunalno ureditev in naložbe mest, ki jih upravljajo. Čeprav za predvolilno kampanjo nismo porabili milijonov tako kot druge stranke, temveč smo zanjo namenili le 20.000 evrov, smo dobili tri poslance.

Zakaj ste se pridružili Socialdemokratski zvezi Makedonije [SDSM]?

Na začetku je bil tudi naš glavni cilj, da pade diktatura. Po naši zasluzi je največja albanska stranka Demokratična unija za integracijo- [DUI] odstopila od koalicije z VMRO-DPMNE. Razdelili so si že funkcije in imeli bi novo staro vlado, če ne bi posredovali. Čeprav gre zasluga tudi okrepljenemu mednarodnemu pritisku, bi v državi znova vladala koalicija VMRO-DPMNE in DUI, če bi bilo tudi Zaveznitstvo za Albance tako indiferentno, kot je bila Besa.

Kaj so Albanci pridobili s 'tiransko platformo'?

Albanske stranke so se četrto stoletja obnašale druga do druge kot največji sovražniki. Nikoli niso sedle za isto mizo. Naša zamisel je bila, da bomo pozvali vse albanske stranke, naj pristopijo k skupni platformi, če bomo na volitvah preseglili parlamentarni prag. Idejo je sprejela DUI, v dogovoru z VMRO-DPMNE jo je zavrnila le DPA, ki je dobila samo dva poslanca.

DPA ima očitno veliko hipoteko in ne komunicira z nobeno albansko stranko. Iz prisluhov, ki jih je javno objavila SDSM, je razvidno, da je Tači obljubil prvaku VMRO-DPMNE Nikoli Gruevskemu zvestobo do groba. Gruevski je izrabil dejstvo, da so albanske stranke prvič sedle za isto mizo v Tirani, čeprav je albanski premier Edi Rama le prisluhnil vsem strankam in prevzel vlogo posrednika.

- **Madžarska začela postavljati »kontejnerske vasi« za begunce. D. S. Delo, 29.03.2017, str. 7**

Budimpešta. Vlada premiera Viktorja Orbána v manj kot mesecu dni že uresničuje za Evropo sporen zakon o tujcih
Parlament v Budimpešti je 7. marca sprejel novo, poostreno inačico zakona o tujcih, ki jo je vlada premiera Viktorja Orbána že začela uresničevati. Ob meji s Srbijo rastejo kontejnerske vasi, v katere bodo zaprli- begunce in prosilce za politično-zatočišče in jim do konca postopka prepovedali svobodno gibanje.

Orbánova vlada, ki od začetka begunske krize vodi izrazito protibegunsko politiko, s katero je po prvotnih protestih Evropske unije kmalu »okužila« večino evropskih držav, očitno ne namerava popustiti pri zaostrovanju politike do beguncev. Madžarsko notranje ministrstvo je sporočilo, da se vse vladne službe že intenzivno pripravljajo na izvajanje določil poostrenega zakona o tujcih. Po njem bodo morali vsi prosilci za politično zatočišče ostati v strogo nadzorovanih tranzitnih conah ob meji s Srbijo, kjer jim bodo omogočili začasno bivanje v skrbno zastraženih kontejnerskih vaseh, ki so jih že začeli postavljati.

Zastraševanje beguncev

Parlament v Budimpešti se je odločil za tako obravnavo beguncev v začetku meseca, ko je z veliko večino 138 poslancev, proti jih je bilo le 6, medtem ko se jih je 22 vzdržalo, izglasoval zakon, po katerem morajo begunci obvezno ostati v tako imenovanih tranzitnih conah ob meji. Orbán, ki je ob sprejetju zakona označil imigrante za »trojanskega konja terorizma«, se je branil pred evropskimi očitki s trditvijo, da Madžarska s takim zakonom brani pred terorističnimi napadi svoje državljanke in vse državljanke EU. Ostra zakonska določila imajo po njegovem predvsem »zastraševalen učinek«, kajti, »ko bo ves svet videl, da smo sposobni obraniti svoje meje«, si po Orbánovih besedah »nihče več ne bo drznil ilegalno priti na Madžarsko«.

Taborišča za prosilce

Do sprejetja novega zakona so se prosilci za politično zatočišče in begunci lahko neovirano nastanili v begunskih zbirališčih po državi, kjer jih ni ostalo prav veliko. Madžarsko je na vrhuncu begunske krize po nekaterih podatkih prečkalo več kot 400.000 beguncev, ki pa so večinoma romali proti Nemčiji in severu Evrope. Država se je namreč že jeseni 2015 kot ena prvih članic EU obdala z bodečo žico, tako da je postal vstop beguncev na mejah s Srbijo in Hrvaško praktično nemogoč. Po novem zakonu bodo vsi begunci, ki so še ostali v državi (od začetka leta je po uradnih podatkih zaprosilo za azil le nekaj več kot 1000 prosilcev), prisiljeni ostati v begunskih taboriščih, postavljenih tik ob meji. Njihovo prosto gibanje bo prepovedano, državo pa bodo lahko zapustili šele, ko bo postopek za podelitev azila zanje končan. Seveda bo begunce mogoče kadarkoli vrniti čez mejo v Srbijo ali katerokoli drugo »izvorno« državo. Tudi azilni postopek bo po novem zakonu zaostren. V primeru zavrnitve prošnje bo morebitna pritožba prosilca obravnavana po hitrem postopku, ki ne bo smel trajati več kot tri dni.

Ostre mednarodne kritike

Nov madžarski zakon o tujcih je, podobno kot slovenski, naletel na ostre kritike mednarodnih človekoljubnih organizacij. V uradu Združenih narodov za begunce (UNHCR) so poudarili, da bodo imela nova madžarska zakonska določila, ki praktično dovoljujejo zapiranje beguncev, »grozljive psihične in fizične posledice« za ljudi, ki so že tako ogromno pretrpeli, medtem ko so v človekoljubni organizaciji Amnesty International opozorili, da so to »izrazito protipravni in globoko nečloveški ukrepi«, ki bi se jim morala zoperstaviti celotna EU. Helsinški odbor za človekove pravice zato celo očita madžarski vladi, da je »v celoti prekršila« vsa določila, ki bi jih bila kot članica EU po evropski azilni zakonodaji dolžna spoštovati. Evropa je ogorčena tudi nad tem, da nov madžarski zakon o tujcih v že tako spornih obmejnih »tranzitnih conah« dovoljuje tudi pripiranje mladoletnih oseb, ki so na begu brez družine ali spremstva odraslih. Zakon namreč v nasprotju z mednarodnimi konvencijami mladostnike, stare 14 let ali več, obravnava kot odrasle osebe, kar je tudi v popolnem nasprotju z evropsko konvencijo o zaščiti otrok in mladoletnikov pred spolnimi zlorabami, ki jo je Madžarska podpisala leta 2015.

Iz urada evropske konvencije za zaščito otrok in mladoletnikov so že pozvali madžarsko vlado, naj najkasneje v enem mesecu ustrezno pojasni Svetu Evrope, s katerimi ukrepi namerava zaščititi pred morebitnimi zlorabami vse begunske otroke in mladostnike in kako namerava ravnati z najranljivejšo skupino otrok, ki so na begu sami. Nevarnost, da bodo ti otroci in mladostniki postali žrtve kriminalnih združb, je namreč zelo velika.

- **Erdoğan zastruje napetosti v Egejskem morju. Damijan Slabe. Delo, 30.03.2017, str. 6**

Begunska kriza. Med grškimi in turškimi patroljnimi ladjami, ki naj bi nadzorovale begunske poti, vse pogosteje prihaja do resnih konfliktov

»Umaknite se, to so grške ozemeljske vode. Ne, vi se umaknite, ta teritorij nadzoruje turška mornarica.« V Egejskem morju, zlasti okoli nenaseljenih- otočkov blizu turške- obale, po poročanju opazovalcev vse pogosteje prihaja do tovrstnih konfliktov med -turško in grško mornarico.

Ali je tudi za te napetosti ključni razlog bližajoči se turški referendum o ustavnih spremembah, pred katerim poskuša predsednik Recep Tayyip Erdoğan pridobiti volivce tudi z razkazovanjem svoje odločnosti do Grčije, ostaja uganka. Dejstvo pa je, da tovrstno zaostrovanje napetosti med sosednjima članicama Nata, ki sta v isto vojaško zvezo v marsičem vstopili tudi zato, da bi pozabili na številne nerešene medsebojne konflikte, vzbuja vse več skrbi in tudi že mednarodne pozornosti. Februarja sta se namreč v bližini za obe strani še vedno spornih dveh nenaseljenih otočkov Imia (po turško Kardak) zapletli v medsebojni duel ladjí grške in turške obalne straže, ki naj bi nadzorovali begunske poti in preprečevali ljudem beg s turških obal na grško stran. Po ostri izmenjavi opozoril, katera da bi morala zapustiti čigave ozemeljske vode, se je turška ladja približala grški na pičlih 20 metrov, potem pa sta se kapitana spametovala in odplula s spornega območja.

Samo štirinajst dni kasneje so opazovalci poročali o podobnem incidentu, med katerim sta se dva turška patroljna čolna sidrala v nesporno grških ozemeljskih vodah pred prav tako nenaseljenim -otočkom, ki ga je medtem preletavalo turško vojaško letalo, samo dva tedna kasneje pa se je ponovil incident pred otočkoma (pravzaprav čerema) Imia oziroma Kardak, ki sta le sedem kilometrov oddaljena od turške obale.

Nevarno napenjanje mišic

Vse te provokacije v Egejskem morju so se začele po tem, ko je grško vrhovno sodišče zavrnilo turške zahteve po izročitvi osmih turških oficirjev, ki so po neuspelem vojaškem puču proti predsedniku Erdoğanu s helikopterjem prebežali na grško stran. Opazovalci zato domnevajo, da gre tudi pri turškem zaostrovanju z Grčijo, podobno kot pri podžiganju napetosti z Evropsko unijo, predvsem za Erdoğanovo napenjanje mišic in pridobivanje dodatne podpore med »močnemu predsedniku« že tako naklonjenimi turškimi nacionalisti.

Iz vrst turške skrajnonesničarske Nacionalistične stranke (MHP), ki seveda odločno podpira Erdoğana pri uvedbi predsedniškega sistema, je tako že slišati bojevite (upati je, da zgolj predvolilne) besede o tem, kako da bi morali Grki prenehati »okupacijo« vseh otokov, »ki jih niso dobili v vojni, ampak so jim bili dodeljeni s sporazumom iz Lozane«. Predsednik MHP je celo zagrozil, da se turška armada lahko v nasprotnem primeru znova »hitro kot krogla« znajde na grških tleh, podobno kot se je »v turški osvobodilni vojni« na začetku prejšnjega stoletja (1921–1922), ki so jo Grki gladko izgubili.

Vestnik, Murska Sobota

- **Župani opozorili, kaj je še nujno urediti. Vida Toš. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 13, 30. marca 2017, str. 2**

Na obisku v Pomurju je bil minister za infrastrukturo

Ogled dveh gradbišč na Razkrižju ter med Veržejem in Križevci in ene obnovljene ceste v Lendavi

Pred dnevi sta se v Pomurju odprli dve gradbišči na državnih cestah, in sicer na Razkrižju ter v Veržejju; na cesti med Lendavo in Petišovci pa izvajalci dela končujejo. Vse to si je prišel ogledat minister za infrastrukturo Peter Gašperšič. Na obnovo so čakali 15 let Na Razkrižju obnavljajo cesto med mejnim prehodom Gibina in Razkrižjem, predvidena je obnova ceste s pločniki za pešce v dolžini nekaj več kot dveh kilometrov. Vrednost del je milijon evrov in pol, dela naj bi končali decembra letos. Drugo gradbišče, kjer so se začela dela, je na kilometer in pol dolgem odseku ceste med Veržejem in Križevci. Tam bodo obnovili tudi prometno signalizacijo, dvignili obstoječe smernike in prometne znake ter uredili bankine, vrednost del je 400 tisoč evrov. »Ob obisku vlade – že predlani – smo si zastavili nekaj projektov, ki so bili nujni, in danes smo prišli prav te odseke pogledat. Na njih so se dela pravkar začela,« je povedal Gašperšič, ki si je ogledal tudi en odsek, kjer se dela bližajo h koncu. Ob ogledu aktivnosti, ki potekajo v Pomurju, pa se je pogovoril tudi z župani o tem, kaj je še nujno postoriti na prometni infrastrukturi v naslednjih letih. Pred dnevi se je odprlo gradbišče na Razkrižju, na cesti med mejnim prehodom Gibina in Razkrižjem. »Na obnovo te ceste smo čakali 15 let, zato smo res zadovoljni, da se je začelo delati. Pri tem smo ministra in ministrstvo že prej opozorili, da je treba povečati prepuste za odvajanje vode, da predlagamo na Razkrižju ureditev križišča in več prehodov za pešce – vsaj še pri cerkvi in med avtobusnima postajališčema na Gibini,« je dejal župan Razkrižja Stanko Ivanušič. o pa Razkrižani ministru predlagali tudi uvrstitev obnove ceste Razkrižje– Črenšovci v državni načrt razvojnih programov in gradnjo pločnikov ter kolesarske steze.

- **Lendavske zdrahe. Timotej Milanov. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 13, 30. marca 2017, str. 3**

Storitve bi plačali kar z mesom?

Lovci imajo težave s starešino, narodna skupnost z direktorico, »županov« računovodski servis pa veselo služi

Reševanje centra Banffy

Pred časom je namreč vodstvo Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, ki jo vodi lendavski podžupan Ferenc Horvath, pozvalo Koconovo ženo Lili Kepe Kocon k odstopu s položaja direktorice Zavoda za kulturo madžarske narodnosti (ZKMN), ki upravlja tudi center Banffy v središču Lendave. Kepe Koconova se je pozivu uprla, to pa je sporočila prek odvetnice, to je bila tudi v tem primeru Hrelja Csaszarjeva. Razlog za poziv k odstopu naj bi bilo slabo poslovanje zavoda. Kepe Koconova nam je povedala, da je že dva meseca na bolniškem dopustu in da naj se z vsemi vprašanji obrnemo na Suzano Vida, ki v njeni odsotnosti vodi zavod. Vidova pa nam je povedala, da nima pristojnosti za odgovarjanje na tovrstna vprašanja. Predsednica sveta zavoda Judit Vida Törnar, sicer tudi predsednica lendavske manjšinske organizacije, se do samega poziva k odstopu ni želela opredeliti. Kot pravi, si svet ves čas, odkar je direktorica bolniško odsotna, intenzivno prizadeva za sanacijo stanja v zavodu, vendar o konkretnih številkah niti ona ne želi govoriti. »Preveč stvari so želeli narediti, imeli pa so premalo sredstev,« pravi. Kot smo neuradno izvedeli, naj bi bila ob pregledovanju trenutnega stanja v zavodu postavljena tudi nekatera vprašanja glede sodelovanja z računovodskim servisom Vedi, ki ga je pred leti ustanovil lendavski župan Anton Balažek z ženo Mirjano Balažek in Dejanom Horvatom, danes pa je v njem prokurist Balažkov zet Damijan Hozjan, za katerega smo pred kratkim poročali, da je dobil zaposlitev v občinskem društvu, ki upravlja razgledni stolp. Vedi je sicer v času Balažkovega županovanja od ZKMN za svoje storitve dobil 124 tisoč evrov. Kot pokaže aplikacija za prikaz porabe javnega denarja Erar, pa je Vedi v času, odkar lendavsko občino vodi Balažek, zelo priljubljen partner občinskih in drugih javnih institucij v Lendavi. Tako je recimo v tem obdobju zaslužil več kot 200 tisoč evrov pri Galeriji - Muzeju Lendava, od Zavoda za kulturo in promocijo Lendava je dobil za storitve plačanih 103 tisoč evrov, od lendavskega Sveta mladih 28 tisoč evrov, 4800 evrov pa je leta 2011 dobil nakazanih celo od Občine Lendava. Vedi je dobro sodeloval tudi z manjšinskimi organizacijami, ZKMN in Zavod za informativno dejavnost madžarske narodnosti sta mu v teh letih skupno za storitve nakazala več kot 230 tisoč evrov. Navedeno kaže, da je Lendava nekakšno majhno mesto velikih apetitov, v katerem se interesi tistih, ki zasedajo funkcije v javnih institucijah, prepletajo na številnih področjih, kar sproža nova vprašanja o smotrnosti porabe javnega denarja.

Zakaj madžarska podpora zamuja. Majda Horvat. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 13, 30. marca 2017, str. 4

Pisarna Zavoda za regionalni razvoj madžarske narodnosti Lendava Pro-Futura ima že vse pripravljeno za objavo razpisa za spodbujanje podjetniške iniciative in gospodarskega razvoja na območju, kjer živi narodnostna skupnost, vendar mora počakati, da v Budimpešti sprejmejo zakonske oziroma pravne podlage za sklenitev pogodbe o finančni podpori. Ta bo letos znašala 500 milijonov forintov ali približno 1,7 milijona evrov. Jožef Horvath, v. d. direktorja omenjenega zavoda, je povedal, da naj bi po zagotovilih Madžarske razpis, ki so ga napovedovali za februar ali marec, lahko objavili v drugi polovici aprila, zanj pa sta pred dnevi pozitivno mnenje dali tudi slovenski ministrstvi za finance in kmetijstvo. Za objavo razpisa, ki bo namenjen razvoju turizma, gospodarstva in kmetijstva, je že zdaj veliko zanimanje, podjetniki in kmetje pa povprašujejo zanj v približno enakem razmerju. Znani so že tudi osnovni kriteriji za razdeljevanje denarja. Območje, kjer lahko pričakujejo finančno pomoč, se nanaša na občine Hodoš, Šalovci, Moravske Toplice, Dobrovniki in Lendava, kjer mora biti tudi sedež dejavnosti oziroma prebivališče prejemnika sredstev. Razpisni obrazec bo dvojezičen, s tem da bo morala biti vloga izpolnjena v madžarskem jeziku, znanje madžarskega jezika pa je tudi pogoj za odobritev pomoči. Dokazila o znanju jezika so lahko različna, bodisi končana osnovna šola na dvojezičnem območju, narodnostna volilna upravičenost, madžarsko državljanstvo ali drugo. »Razpis se torej ne nanaša na nacionalnost, kar se mi zdi zelo pomembno, čeprav bi tudi po mnenju obeh slovenskih ministrstev lahko vseboval narodnostno pozitivno diskriminacijo,« je povedal Horvath. Denar bodo prejemniki morali nameniti za investicijo, ki se nanaša na opravljanje dejavnosti, bodisi v prostore, s tem da upravičenec tega premoženja ne bo smel odtujiti pet let, v pogodbi pa bodo navedene tudi druge varovalke pred nenamensko porabo.

- **Ljudje so bili z begunci solidarni. Ines Baler. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 13, 30. marca 2017, str. 8**

Zgodovina madžarskih beguncev v Sloveniji

V naši državi jih je ostalo 634 – Begunske krize imajo enake vzgibe – Oblast je z begunci ravnala zelo korektno

V Pomurskem muzeju Murska Sobota so predstavili knjigo oziroma zbornik o madžarskih beguncih v Sloveniji v letih 1956 in 1957. Zgodovinsko ozadje begunskega vprašanja so osvetlili dr. Attila Kovacs, dr. Lajos Bence in Tanja Kološa. Zbornik je dvojezičen ter sestavljen iz petih poglavij, ki z različnih vidikov osvetljujejo in razlagajo beg Madžarov v sosednje države, predvsem v Avstrijo in tedanjo Jugoslavijo. Zbornik ima pomenljiv naslov: »Kam gremo, prijatelji? V svet!« Nanaša se na anekdoto iz 4. novembra 1956. Tistega dne se je ob začetku druge sovjetske intervencije v Jugoslavijo umaknila celotna četa vezistov iz vojašnice Zajda. Ti so prestopili mejo pri Redicsu, in ko so prispeli v prvo takrat jugoslovansko naselje – Dolgo vas, so jim domačini postavili prej omenjeno vprašanje, na katero so jim vojaki navdušeno odgovorili, da gredo v svet. **Leta 1956 je Madžarsko zapustilo približno 200.000 ljudi.**

Tanja Kološa je opravila udi intervjuje s Prekmurci, predvsem z ljudmi iz Dobrovnika, in ugotovila, da je imela skoraj vsaka družina kakšne stike z begunci. Urednik zbornika dr. Attila Kovacs z Inštituta za narodnostna vprašanja se je ukvarjal predvsem z razkrivanjem begunske politike in obravnavo begunskega vprašanja v Sloveniji. Kot je povedal, je leta 1956 Madžarsko zapustilo približno 200.000 ljudi, od tega jih je večina zbežala v Avstrijo, 10 odstotkov pa v takratno Jugoslavijo. V nekdanji skupni državi je ostalo 634 madžarskih beguncev, preostali pa so se izselili v zahodne države ali se vrnili na Madžarsko. Kovacs je navedel tudi zanimiv podatek o poklicni strukturi madžarskih beguncev v Jugoslaviji. Iz domovine je namreč zbežalo največ kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev ter mnogo učencev in študentov.

Na kosilu z madžarskimi begunci

Avtorji zbornika, med katerimi je poleg omenjenih tudi poslanec Laszlo Göncz, so podatke zbirali v arhivskih virih, časopisnih prispevkih, največjega pomena pa so bili poglobljeni intervjuji, ki so jih opravili s tistimi, ki so beguncem v kriznih časih pomagali. Tanja Kološa, ki je iz te tematike lani diplomirala na Filozofski fakulteti v Mariboru, je tako recimo prvič pregledala podatke Udbe. »Opisi tega, kar se je dogajalo na meji, pa tudi incidentov, so zelo natančni,« je povedala. Proučevala je prispevke o madžarskih beguncih v slovenskem tisku. »O tem so takrat začeli pisati izobraženci, ampak teh objav ni bilo toliko,« je dodala. Ugotovila je, da se je članek, ki madžarskih beguncev v Sloveniji ni prikazoval zgolj s številčnimi podatki, v slovenskem tisku pojavil le enkrat. Gre za prispevek Na kosilu z madžarskimi begunci novinarja Staneta Lenardiča, ki je v Slovenskem poročevalcu pisal o beguncih, nastanjenih v begunskem taborišču Borl v bližini Ptuja. Tanja Kološa je opravila tudi intervjuje s Prekmurci, predvsem z ljudmi iz Dobrovnika, in ugotovila, da je imela skoraj vsaka družina kakšne stike z begunci. »Družine so jim dajale toplo vodo, ker je bila zima in so potrebovali nekaj toplega za nadaljnjo pot. Zanimivo je, da ti ljudje nato sploh niso prišli v begunska središča, ampak so jih napotili naravnost v Avstrijo,« položaj opisuje zgodovinarica.

Tisti, ki so ostali, so imeli tu sorodnike

V zborniku lahko preberemo tudi študijo o sprejemu madžarskih beguncev v Sloveniji, literarni zgodovinar dr. Lajos Bence pa je dogodke na Madžarskem leta 1956 in begunsko vprašanje predstavil z vidika takratnega slovenskega in madžarskega tiska v Sloveniji. Podatkov o tem, koliko madžarskih beguncev je še v Prekmurju in v katerih vaseh živijo, avtorji zbornika nimajo. Vedo pa, da so tisti, ki so ostali, imeli v Prekmurju sorodnike. Kovacs je o primerjavi takratne begunske krize z zdajšnjo dejal: »Dosti podobnih potez je, po navadi se begunske krize dogajajo iz enakih vzgibov. Nekje izbruhne neka politična situacija in ljudje se iz bojazni za svoja življenja in želje po boljšem življenju odpravijo na pot.« Kot je povedal, so jugoslovanske oblasti pred 60 leti z begunci zelo korektno ravnale, pa tudi ljudje iz obmejnih vasi so bili solidarni. »Govoril sem z ljudmi, ki so jih nahranili, jim dali prenočišče in jih potem prepeljali v begunske centre. Res pa je, da so bili ti begunci od blizu, iz sosednje države, in ne od daleč. Bili pa so tudi z istega kulturnega območja, podobni po veri in kulturi,« je sklenil urednik.

- **Škandalov ne bodo delali. Branko Žunec. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 13, 30. marca 2017, str. 18**

Sproščena skupščina pomurskih akademikov

Stalnice Pazu s 155 člani ostajajo znanstvena konferenca, TV-serija Po sledih napredka, pomurska raziskovalna nagrada in založništvo

S prisposodobama, da za večjo lastno prepoznavnost ne bodo delali škandalov in da ni dober mornar le tisti, ki pluje samo po mirnem morju, so navzoči člani združenja Pomurska akademsko--znanstvena unija (Pazu) sklenili nedavno skupščino. Da je ta v zelo sproščnem vzdušju potekala v prostorih visokošolske izobraževalne ustanove Alma Mater Europeae (AME) –

Evropski center Maribor (ECM) v Murski Soboti (v nekdanji upravni zgradbi Benkove tovarne), ni bilo naključje. Njegov ustanovitelj in predstojnik, nekdanjega rektorja mariborske univerze in veleposlanika RS pri Svetem sedežu v Vatikanu prof. dr. Ludvika Toplaka so namreč kot prvega izrednega člana sprejeli v Pazu, ta po novem šteje že 155 rednih članov, pomurskih doktorjev in doktoric znanosti. Stalnica tega še vedno unikatnega regijskega znanstvenega združenja po besedah predsednika doc. dr. Mitje Slavinca, dekana mariborske Fakultete za naravoslovje in matematiko, ostajajo letna konferenca konec novembra – lanska je bila v znamenju 25. obletnice slovenske osamosvojitve –, TV-serija Po sledih napredka na Kanalu 10 televizije Idea (ta je prejela nagrado Slovenske znanstvene fundacije Prometej znanosti), projekt Pomurska raziskovalna nagrada v sodelovanju s Pomursko izobraževalno fundacijo, založniška dejavnost z revijama Anali in Pomurska obzorja in občasne javne okrogle mize.

Še vedno brez javnega denarja

V času med obema skupščinama so med redne člane Pazu sprejeli dr. Eriko Zelko, dr. Simono Šarotar Žižek, dr. Tadeja Pirca in dr. Marijo Šantl Letonja, njen častni član je nestor pomurskih in slovenskih akademikov prof. dr. Anton Vratuša. Predvsem to, da je visokošolska oziroma univerzitetna ustanova AME – ECM v Murski Soboti ustanovila in akreditirala štiri visokošolske študijske programe zdravstvene nege, fizioterapije, socialne gerontologije in menedžmenta, je razlog, da so Toplaka sprejeli v združenje. Ob sprejemu je izjavil, da »smo v Sloveniji institucija, ki ima najvišjo stopnjo zaposljivosti diplomantov, največ tujih študentov in žal najmanj javne finančne podpore«. Po njegovem mnenju je to, da si morajo študenti šolnino plačevati sami, »s pravnega vidika huda diskriminacija, kar je ob odhodu s funkcije varuhinje človekovih pravic ugotovila pomurska akademikinja dr. Zdenka Čebašek Travnik«. Del odgovornosti za to, da jim še vedno ni uspelo pridobiti državnega denarja, po Toplakovem prepričanju nosijo tudi pomurski poslanci.

Monografija ob stoti obletnici?

Med razpravo o tem, da se že nekaj let pripravlja zgodovinska monografija o Prekmurju, so ocenili, da bi bil lahko najprimernejši čas za njen izid stota obletnica priključitve Prekmurja matici v letu 2019, ko bo tudi državna proslava. Slavinec je spomnil, da so v združenju že sprožili pobudo, naj se ob tej priložnosti izda poštna znamka, podoben predlog je za zaznamovanje 100-letnice soboške gimnazije. Ob tem da bi se lahko pri nekaterih projektih na področju medicine povezovali z madžarskimi kolegi, je bilo omenjeno, da se je pomurski akademik dr. Mitja Lainščak vrnil na delo v Splošno bolnišnico Murska Sobota in da nekatere predavatelje, kot je dr. Simon Ūlen, profesor fizike na Gimnaziji Franca Miklošiča Ljutomer, habilitirani docent na mariborski univerzi in sodelavec AME – ECM Maribor, študenti ocenjujejo odlično. »Želim si, da se pomurski akademiki kot učitelji in raziskovalci vključijo v delo naše institucije, « je dejal Toplak, čeprav naj bi za tiste, ki so zaposleni na državnih univerzah, menda še vedno veljala grožnja s suspenzom, če bodo sodelovali s Toplakovo šolo.

- **Nova spoznanja o Avgustu Pavlu. A. Nana Rituper Rodež. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 13, 30. marca 2017, str. 20**

3. Vanekov večer

Na podlagi simpozija nastal zbornik Avgust Pavel med Slovenci, Madžari in Avstrijci

O prvem prekmurskem znanstveniku dr. Avgustu Pavlu (1886–1946), slavistu, etnologu, jezikoslovcu in pesniku, se še pred nekaj leti ni veliko govorilo, niti se ni veliko vedelo. Zaradi delovanja in poučevanja na Madžarskem, zaradi njegove po naročilu napisane prekmurske slovnice v madžarščini pa so ga povezovali celo z madžaronstvom in mu očitali neslovensko držo. V minulih letih so o njegovem delu in njem pripravili tri simpozije, različni strokovnjaki pa so pri proučevanju njegovega dela prišli do novih spoznanj, prikazali so ga v drugačni luči – kot velikega in zavednega Slovence, ki se mu je nemalokrat orosilo oko ob materni besedi ali celo ob hruški iz svoje domovine. Njegovo delo nam približa tudi zbornik Avgust Pavel med Slovenci, Madžari in Avstrijci, ki je izšel pri mednarodni knjižni zbirki Zora Univerze v Mariboru, uredil pa ga je dr. Marko Jesenšek. Predstavlja pomen Pavla, ki je že pred stoletjem razmišljal o sožitju narodov, jezikov ter kultur, ter njegovo proučevanje prekmurskega jezika. Podrobneje je o tem na tretjem Vanekovem večeru v soboški knjižnici spregovoril tudi dr. Marko Jesenšek, jezikoslovec, ki le potrjuje misel, kot se je pošalil, da se s prekmurskim jezikom danes najpogosteje ukvarjajo Nепrekmurci. Pavel ni nikoli poučeval ali delal v Sloveniji ali na slovenski univerzi, bi pa takega strokovnjaka, kot je bil, z veseljem sprejeli, meni Jesenšek. Povedal je tudi, da obstajajo pisma, v katerih so ga na ljubljanski univerzi leta 1920 vabili, naj pride k njim najprej za lektorja, pozneje pa, tako so mu obljubili, bi postal docent in bi dobil katedro za madžarski jezik. To je žal zaradi družinskih razlogov in finančne negotovosti zavrnil. Če bi šel, pa bi verjetno kot dober poznavalec prekmurskega jezika in narečij v slovenskem prostoru predstavil manj poznano prekmurščino. Bil je tudi avtor prekmurske slovnice, ki je, v sklopu medžimurske in slovaške slovnice, nastala na pobudo Madžarov. S slovnici so Madžari hoteli dokazati, da etnične skupine ne pripadajo svojim matičnim narodom, ampak so bližje madžarskemu narodu. Pavel je to delo sprejel, ker pa njegove dvojne igre niso opazili, so ga obsojali in tudi slavist in etnolog dr. Vilko Novak mu je pisal ostra pisma. Pavel se je branil, da če tega dela ne bi prevzel sam, bi ga napisal kdo drug, in to tako, kot si je naročnik želel. Sam je s Prekmursko slovensko slovnico dokazal, da Slovenci med Rabo in Muro govorijo slovenski jezik, ki pa je malo drugačen, saj niso bili v stiku z matičnim narodom. S tem pa je zavrnil, da bi bila prekmurščina sorodna madžarskemu jeziku. Prvič so jo v slovenščino slovenščino prevedli šele pred tremi leti. Imel je izreden posluš za ezike. Med drugim je napisal tudi slovnico ruskega jezika. Pavla so namreč vpoklicali na rusko fronto, ker pa ni bil preveč za boj, se je obstrlel kar sam, tako je prišel v Bratislavo in postal uradni prevajalec v ruščino. Slovensko literaturo, predvsem dela Ivana Cankarja in modernistov 19. stoletja, je prevajal v madžarski jezik in bil v svojem času pravi ambasador slovenske literature in kulture na Madžarskem. Lansko Pavlovo leto, ob 130. obletnici njegovega rojstva in 70. obletnici smrti, je sovpadalo tudi z bojem za slovenski jezik na slovenskih univerzah, saj so hoteli uveljaviti tudi angleški jezik, pove Jesenšek. Že Pavel pa je vedel, kaj pomeni materinščina za obstoj nekega naroda. Pravi, da lahko beremo in uporabljamo tujo literaturo, ampak znanja ne gre prenašati drugače kot v materinščini. »Če jezika in misli v maternem jeziku ni, ni več Slovencev in Slovenci smo en tak samomorilski narod. Vprašanje pa je, koliko se zavedamo, da smo in bomo samo, kolikor bomo imeli svoj jezik,« pove Jesenšek.

- **Andrea Haberl Zemljič. »Slovenščina je stvar lojalnosti«. Besedilo Nataša Gider. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 13, 30. marca 2017, str. 35. Priloga PEN, Vestnikov mesečnik, 30. marca 2017, številka 3**

Na trgu pod oknom njene pisarne v središču Bad Radkersburga oziroma avstrijske Radgone je slišati nemško in slovensko govoricu. Nič drugače ni na tamkajšnji gimnaziji ali na srednji strokovni šoli. Mlajše generacije danes niti ne pomislijo, da je bilo kdaj drugače. Prevajalka Andrea Haberl Zemljič, ki je rojena prav v tem mestu »kot hčerka gastarbajterke, migrantke, kot bi rekli danes«, se spomni tudi drugačnih časov. Obiskovala je gimnazijo v avstrijski Radgoni, »kjer pa takrat še ni bilo nobenih slovensko govorečih dijakov, in danes se mi zdi prav zabavno, če se spomnim 'svojih' časov, da danes na tej gimnaziji slovenščina že skoraj prevladuje. Takrat si niti v sanjah tega ne bi mogla predstavljati. Mislim, da je to ironija zgodovine«.

Nemško brez naglasa

Z mamo, ki se je tja priselila iz Prlekije, iz okolice Ljutomera, je govorila v prleškem narečju. »Ko sem prišla v vrtec, pa je bila tam vsa komunikacija v nemščini.« Tako je bila v otroštvu njena govoricca nekakšna mešanica obojega. »Tudi oče je izhajal iz istega okolja kot mama, ampak je v Avstrijo prišel že zelo zgodaj, 1938. leta. Umril je, ko mi je bilo šele dve leti, tako da on ni vplival na moje učenje jezika.« V odnosu do vrstnikov, ko je bila še otrok, njeno 'slovenstvo' ni prišlo do izraza, pravi, saj ga je prikrivala. »Govorila sem nemško brez kakršnega koli naglasa. Bilo je splošno znano, od kod prihaja moja mama, toda dve tretjini ljudi tukaj ima slovenske ali madžarske korenine, čeprav tega ne priznajo, tako da to ni bilo nič nenavadnega. « Je pa kot maturantka, ko je imela nagovor pri maturi, spregovorila tudi v slovenščini. Za tiste čase je bilo to, da je kot hčerka priseljenke obiskovala gimnazijo in nato šla še študirat, nekaj izjemnega, »nezaslišanega«. A kot hči priseljenke se je, pravi, v šoli trudila še toliko bolj, »v nemščini sem bila vselej boljša od drugih, ki jim je bil to materni jezik«.

Obstaja pragmatičen odnos do jezika

Študirala je filozofijo, germanistiko in slovenistiko, in sicer v Gradcu, a ji slovenistike ni uspelo dokončati. Leta 1997 je doktorirala iz zgodovine, tema njene doktorske disertacije se je nanašala na Radgonski kot, na vprašanje ohranitve oziroma opustitve jezika. Disertacija je izšla tudi v knjižni obliki, najprej v nemščini, nekaj let pozneje, z naslovom Pustiti jezik v vasi, še v slovenščini. Glavna ugotovitev v tej disertaciji »je to, kar sem itak vedela že prej, pa sem potem prikazala še na znanstveni osnovi, da obstaja pragmatičen odnos do jezika. Se pravi, nekateri ljudje so opustili svoj jezik, materinščino, v našem primeru slovenščino, zaradi zunanjih okoliščin. Bodisi so bili deležni pritiskov ali pa so sami presodili, da je tako bolj pragmatično ali da se tako bolj spodobi, na primer. Gre za zelo subtilne dejavnike, ki se ne kažejo na površini oziroma niso tako očitni, da bi lahko nanje pokazali s prstom in rekli, da je to to«. Po prvi svetovni vojni in enako potem še po drugi je bilo v Radgonskem kotu govoriti slovensko nezaželeno. V petih tamkajšnjih vaseh, ki jih je raziskala (to so naselja Potrna, Dedonci, Žetinci, Gorca in Zenkovci), je bila po drugi svetovni vojni za 80–90 odstotkov ljudi slovenščina materinščina. Delež ljudi tam še danes razume slovensko, govori manj. V današnjem času, ko je pritiskov manj in se ljudje »zavedajo, da je slovenščina nekaj, česar se ni treba sramovati«, je zanimanja zanjo več. Kulturno društvo Člen 7 (nekoč ga je vodila prav Andrea Haberl Zemljič) prireja tečajje slovenščine, ki se jih, tako kažejo izkušnje, udeležujejo predvsem starejši ljudje, da obudijo svoje znanje, odkrivajo svoje korenine, pa tudi mlajši se najdejo med udeleženci. Ekonomski interes, ki je pogosto pomemben motivator pri učenju kakšnega jezika, pa v primeru slovenščine resda umanjka, pove Haberl Zemljičeva. Tudi od števila govorcev je odvisno, kako se jezik ohranja. Na avstrijskem Koroškem, kjer je 20 tisoč govorcev slovenščine in kjer deluje več slovenskih društev (športnih, kulturnih) in je več možnosti govoriti slovensko, ga je tudi lažje ohranjati. »Ampak se tudi tam v družinskem krogu vse manj govori slovensko. Mladi pogosto tudi mislijo, da slovenščina ni kul.«

»Nesrečna« ljuubezen do slovenščine

Že dvajset let je kot prevajalka samostojna podjetnica. Je sodna tolmačka in ima, pravi, vedno več slovenskih strank, posebej iz okolice Benedikta. Prevaja besedila z zelo različnih področij, od pravnih in ekonomskih dokumentov in priročnikov do leposlovja. Najtežje je prevajati poezijo, pove, »posebej, če mi ni všeč; poezijo prevajam samo, če mi je všeč«. Raje prevaja iz slovenščine v nemščino, »ker se lažje izražam v nemščini, saj imam v njej večji besedni zaklad«. Na vprašanje, kaj torej danes čuti kot svojo materinščino, odgovori: »Čutim neko nesrečno ljubezen do slovenščine.« Zakaj nesrečno? »Ker me nikoli ne bo tako sprejela kot nemščina. V nemščini se počutim bolj doma. To pride najbolj do izraza, ko sem utrujena, ko se moram potruditi, da govorim pravilno.« Razmišlja pa v obeh jezikih, nemškem in slovenskem, odvisno od situacije, pravi. Kdaj se nam kak jezik zdi težek? »Zame je to odvisno od čustvenega odnosa, ki ga imaš do nekega jezika. Če imaš do jezika negativen odnos, potem se to izraža tudi v tvoji sposobnosti, da se ga naučiš. So pa tudi ljudje, ki so razvili zelo pozitivno čustveno razmerje do jezika in so se ga do popolnosti naučili.«

Gibanje v dveh svetovih

Nekoč je želela oditi živeti v kakšno večje središče, tudi o odhodu v ZDA je razmišljala in le malo je manjkalo, pravi, da bi odšla, a je nato nanese drugače. Kaj bi bilo potem z njeno materinščino? »Slovenščina je stvar lojalnosti, lojalnost pa ne pojenja kar takoj.« Življenje tu, na obrobju ob meji, pa ji je danes všeč, prav tako, da se s pomočjo znanja obeh jezikov »lahko gibljem v dveh svetovih«. Tudi slovenska narečja ji ne delajo težav. »Prleščina mi je itak blizu, prekmurščina tudi. Nimam težav pri razumevanju, govorim pa prekmursko raje ne. Narečja so pravo bogastvo jezika. Recimo prleščina. Nekateri izrazi so tako slikoviti, kaj vse lahko ljudje izrazijo z njimi! Nekatere je nemogoče prevesti v standardno slovenščino.« Tudi nemščina je zelo bogata z narečji. »A slovenska narečja so mi bližja kot nemška. Z nemškimi narečji se nisem toliko ukvarjala, ker tudi ni bilo potrebe. V zadnjem času se pojavlja tendenca, še posebej pri mladih izobražencih, da govorijo standardno nemščino. Če greste na Dunaj, boste opazili, da bolj zviška gledajo na narečje. Tudi tisti, ki se vrnejo sem, govorijo potem standardno nemščino – ne le izobraženci, ampak tudi srednji sloj.« Kaj pa bo v Radgonskem kotu s slovenščino čez dvajset let in več? »To je težko napovedati. A glede na to, da je toliko delavcev tu Slovencev, in glede na priseljevanje, ki se najbrž ne bo ustavilo, bi rekla, da bo slovenščina tu preživela. « Prihajajo tudi priseljenci iz drugih delov Avstrije, ki jim je slovenščina povsem tuja. »Večinoma pridejo iz drugih delov Avstrije sem upokojenci, ki lahko tukaj kupijo hišo po ugodnejši ceni, blizu imajo tudi zdravilišče. Vse več pa je tudi priseljencev srednjih let, ki si tu najdejo zaposlitev. Teh je sicer malo, a so. Oni pa so odprti, učijo se slovensko, nimajo predsodkov, da bi bil to manjvredni jezik.« In kje to znanje

potem uporabijo? »Ko gredo nakupovat, v gostilno ...« Tudi uslužbenci deželne uprave so imeli tečaj slovenščine, zato sedaj ni prav nič redko, da nas ob kontroli na meji avstrijski policisti pozdravijo v slovenščini.

- **»Mi smo se že rodili z dvema jezikoma«. Besedilo Majda Horvat. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 13, 30. marca 2017, str. 36. Priloga PEN, Vestnikov mesečnik, 30. marca 2017, številka 3**

Družina. Sestri Eva in Anamarija Nađ ter mama Klara Nađ Solarič

»Mislim, da sva z Evo zmagali, če bova svoje otroke – če jih bova imeli – uspeli vzgojiti tako, kot sta naju Klara in Srečko. Mislim, da lepšega okolja za odraščanje, kar se nematerialnih zadev tiče, ni mogoče imeti,« pove Anamarija, mlajša hčerka Srečka Nađa in Klare Nađ Solarič. S to izpovedjo je mamu ganila do solz. Potem pa svojo misel dokončala v upanju, da bosta s sestro uspeli ohraniti vse to dobro, kar sta prejeli, še dolga leta, saj bo to nekaj najlepšega, kar se jima lahko zgodi v tem splošnem ozračju negativizma in zatiranja. »Vedno sem težila k temu, da smo kot družina čim bolj skupaj,« pravi Klara, »da se pogovarjamo, da se družimo, pa četudi smo samo tiho, in da med nami delujejo tiste nevidne vibracije, ki nas povezujejo.«

Tak družinski vzorec, kot ga živi družina Nađ-Solarič iz Dobrovnika, v ustvarjanju nekih novih odnosov dekletoma ne more biti breme, ker tudi sam po sebi ni obremenjujoč, razmišlja Eva in doda, da je največ, kar so starši naredili zanju, to, da so ju pripravili za zdrs v odraslost in za odhod od doma brez spon. »Mislim, da je največja modrost to, da ljubljene osebe, kar sva medve z Anamarijo za najine starše, na koncu veš spustiti od sebe. To je zdravo in mislim, da je to tudi velik nauk. Sama zdaj živim drugod, a še vedno me oče in mama z odprtimi rokami pričakujeta. Ne prihajam domov zato, ker bi čutila to kot neko dolžnost do staršev, ampak ker je ostala ta vez med nami,« je povedala Eva. Klara pripoveduje, da hčerkama nikoli ni vsiljevala svojih mnenj, nazorov ali idealov in jima je vedno dopuščala, da sta se lahko odločali starosti primerno. Trudila se je, da jima je dala tudi občutek topline in zaupanja, da se lahko kadar koli obrneta nanjo, pa tudi, da lahko odideta od doma in se kadar koli vrneti. »Za to pa je potrebno zaupanje in da se ne zlorabi ta ljubezen. «Še sama ne ve, kako jima je s Srečkom uspelo ustvariti partnerski odnos, na katerem je potem lahko zrastle srečna družina. Morda zato, ker je bila že sama deležna veliko dobrega v rodni družini. »Preprosto sem izhajala iz tega, da je tisto, kar je dobro zame, dobro tudi zanje. In tudi, da če pustim, da dekleti mislita s svojo glavo, bo to rodilo sadove, če ne zdaj, pa čez nekaj časa.«

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Znova je skupaj mala skupina. Attila Fácán, tečajnik. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 30. marca 2017 - Leto XXVII, št. 13, str. 3**

Tečaj slovenskega jezika

Letos spomladi je Zveza Slovencev na Madžarskem spet organizirala tečaj slovenskega jezika. Hvala Bogu, ker smo ga že zelo čakali. Marca se je začel že peti tečaj, in sicer nadaljevalni. Hvala Zvezi. Vsak teden enkrat, ob četrtek, se srečamo v Slovenskem domu. Naš učitelj je Zoltan Majczan, ki je pravi profesor, jezikoslovec. Gospod učitelj je strog, hkrati pravičen. V mnogih primerih tudi večkrat razloži, česar mi ne razumemo. Hkrati je razpoloženje na šolski uri zelo dobro. Moramo veliko govoriti, ampak to je zelo koristno. Čeprav je treba priznati, da slovenska slovnica ni lahka. Seveda delamo napake, toda se tudi iz njih učimo. Na tečaju je večina učencev madžarskega porekla, pouk pa obiskujejo tudi ljudje porabske slovenske narodnosti. Med njimi so tudi taki, ki so se že učili slovenski jezik. Spet imamo dobro skupino. Moram omeniti, da z Reni in Attilo hodimo že na peti tečaj. Skupina se uči zelo marljivo. Teden za tednom se pripravljamo na ure in pišemo veliko domačih nalog. Na tečaju z združenimi močmi korigiramo napake. Najpomembnejše je, da vse bolj govorimo slovenski jezik. In seveda, še naprej si pridobivamo znanje o Sloveniji.

- **Odstiranje manj znanega o Avgustu Pavlu. Ernest Ružič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 30. marca 2017 - Leto XXVII, št. 13, str. 4**

Murska Sobota: Vanekov večer o Avgustu Pavlu

Na tretjem Vanekovem večeru v Pokrajinski in študijski knjižnici v Murski Soboti sta dr. Marko Jesenšek in mag. Franc Kuzmič največ pozornosti namenila manj znanim dejstvom iz življenja in dela dr. Avgusta Pavla. Za izhodišče je bil zbornik referatov z lanskega simpozija ob obletnici rojstva in smrti (Cankova, 1886 - Sombotel, 1946). Marko Jesenšek z mariborske filozofske fakultete je izpostavil, da je bil Avgust Pavel velik Slovenec na Madžarskem, ki ni nikoli zatajil svoje narodnostne pripadnosti in jezika, kar so mu očitali nekateri proučevalci njegovega življenja. Vanekovega večera se zaradi zdravja ni mogel udeležiti upokojeni škof dr. Jožef Smej (ob dr. Antonu Vratuši še edini, ki se je srečeval in pogovarjal z Avgustom Pavlom), zato je v pismu sporočil, kakšna so bila njuna srečanja v Sombotelu. Avgust Pavel, ki je poučeval bogoslovce slovenski jezik, se je s svojim študentom Jožefom Smejem pogovarjal o slovenskem jeziku, prekmurskem narečju in o temah, povezanih s Prekmurjem, pa tudi o vlogi sodelovanja med Slovenci, Madžari in Avstrijci. (Rečeno je bilo, da je že tedaj razmišljal o enakopravnosti jezikov, ne glede na število govorcev, kar se zdaj, vsaj na deklarativni ravni, uresničuje v Evropski zvezi). S svojo neposredno izkušnjo škof Smej zavrača stališča nekaterih, da je bil Avgust Pavel bolj Madžar kot Slovenec. Tudi mnenje (predvsem dr. Vilka Novaka), da ne bi smel sprejeti »naročila« iz Budimpešte, naj napiše slovensko slovnico, so napačna. In sicer zato, ker so »naročniki« s slovnico nameravali dokazati, da ni slovenskega jezika, ampak vendski. Vendar je Avgust Pavel (politične) »naročnike« razočaral, ker je v slovnici znanstveno dokazal obstoj slovenskega jezika. Zato »naročniki« slovnice niso izdali (izšla naj bi leta 1942), in je v slovenskem jeziku izšla šele leta 2013 (Prekmurska slovenska slovnica - Vend nyelvtan, prevod Marija Bajzek Lukač, urednik Marko Jesenšek, Mednarodna knjižna zbirka Zora, jubilejna številka 100).

- **Predstavitve nove igre. Agica Holecz. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 30. marca 2017 - Leto XXVII, št. 13, str. 7**

19. marca, na Jožefovo popoldne ob 15. uri, so se v števanovskem kulturnem domu predstavili amaterski gledališčniki iz Vasszecsénya. Na oder so postavili igro z naslovom A halál mezsgyéjén jártam/Hodil sem na meji smrti. Igra je bila v madžarskem jeziku, napisal jo je župnik Ferenc Merkli, ki je tudi sam igral, in sodeloval kot dramaturg. Igra se dogaja v letu

1956. Glavna oseba je župnik Imre Abai. V njej smo lahko spoznali, kako sta politika in revolucija vplivali na ljudi. Predstava je bila zelo zanimiva. Hvala vsem nastopajočim in gledalcem.

- **Občni zbor s forumom zagovornice v Sombotelu. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 30. marca 2017 - Leto XXVII, št. 13, str. 10**

Na začetki vsikšoga sprtoletja má Slovensko kulturno društvo Avgust Pavel v Sombotelu šegau držati velki djilejš, občni zbor. Zatok se je na sedeži organizacije letos 18. marciuša pá zbralo više tresti članov, ka aj bi čüli o delovanji društva v preminaučom leti pa zvödali plane za prišešnje leto. Na žalost se je djilejš pá začno z žalostnimi novicami: od slejdnjoga občnoga zbora so mrli trgé člani društva: Imre Nagy, Imre Szenczi ino Krisztina Fördös. (Slejdnja je bila spoj aktivna članica društva, na vsikši program je prišla pa bila glavna pri rokodelskoj meštriji.) Za vse tri člane so navzauči edno minuto v tüüči stali. Najoprvin je predsednica društva Ibolya Dončec Merkli nutpokazala vertivanje civilne organizacije v preminaučom leti, za štero se je pokazalo, ka je dobro bilau, zatok ga je občni zbor sprejeu. Predsednica se je članom zavalila za 1 procent porcov pa povödala, ka slovenska samouprava vsikšoj držini eške dale nutplača novine Porabje. V leti 2016 je SKD Avgust Pavel vse prireditve organizero vküper s Sombotelsko slovensko samoupravo. Vse vküper je bilau 18 programov, od toga 10 v Sombotelu, 8 pa indrik. Bilau je Pavlovo leto (130 lejt narodjenja pa70 lejt smrti), venec so polagali polagali pri grobi pa spominskoj tabli polihistra, v Andovce so na cvejtno nedelo šli pejški, držali so literarni večer v Sombotelu, bili so cuj na konferencaj na Cankovi ino v Budimpešti.

Mladina

- Oskrunjeni plakat v arabščini ... v slovenski »hiši strpnosti« /Marjan Horvat. – Mladina, št. 13, 31.03. 2017, str. 11
- Otrok brez zaščite : pri deportaciji družine Korba Sulejman je Slovenija kršila temeljna načela konvencije o otrokovih pravicah / Jure Trampuš. – Mladina, št. 13, 31.03.2017, str. 26-27

Reporter

- Romi ogrožajo vas Drnovo /Nenad Glucks. – Reporter, št. 13, 27. 03. 2017, str. 14
- 7 mitov o alt-right /Jože Biščak. – Reporter, št. 13, 27.03.2017, str. 48-49

Svobodna beseda

- Katoliška cerkev in družbeno zlo : predstavitev knjige Mace Jogan. – Svobodna beseda, letnik III, marec 2017, str. 13
- Smrt, utrujena do smrti : o industriji smrti in njenih krivcih. / dr. Cvetka Hedžet Toth. – Svobodna beseda, marec 2017, str. 19
- Ob dnevu žena. Dobrnič: spomin na Maro Rupena Osolnik /Vera Klopčič. – Svobodna beseda, marec 2017, str. 21

Periodične publikacije – kazala

- **Nationalism and Ethnic Politics, Volume 23, Issue 1, 2017**
Special Issue: The Political Anthropology of Ethnic and Religious Minorities

<http://www.tandfonline.com/toc/fnep20/current>